

Datum: 30 Augustus 2011

Betreft Reactie internetconsultatie Richtlijnvoorstel verweesde werken

L.S.,

Stichting Nederland Kennisland is een van de projectpartners in het digitaliseringsproject Beelden voor de Toekomst en draagt actief bij aan de opbouw van Europeana, onder meer als architect van het Europeana Licensing Framework dat de auteursrechtelijke aspecten van dit project regelt. Hoewel Kennisland zelf geen collectie beheert, worden wij in het kader van deze werkzaamheden regelmatig met de verweesde werkenproblematiek geconfronteerd. Kennisland is daarom een van de ondertekenaars van de gezamenlijke reactie van Nederlandse erfgoedinstellingen op de internetconsultatie.

Met deze reactie op eigen titel willen wij een van de opmerkingen uit de gezamenlijke reactie extra ondersteunen en daarnaast een nog niet genoemd aspect aanhalen:

1. In de gezamenlijke reactie merken de ondertekenaars op dat het 'van belang is [...] dat deze Richtlijn [...] collectieve licentiemodellen niet uitsluit, maar hiervoor juist expliciet ruimte biedt'. Deze opmerking is geplaatst in het licht van grootschalige digitaliseringsprojecten zoals Beelden voor de Toekomst waarin de verweesde werkenproblematiek slechts een van de auteursrechtelijke belemmeringen is.

In een onderzoek naar modellen voor licenties en vergoedingen bij de digitalisering van audiovisueel materiaal door erfgoedinstellingen¹ merken de onderzoekers op dat 'het licentieprobleem bij grootschalige digitaliseringsprojecten niet zozeer gelegen is in de onvindbaarheid van rechthebbenden, als wel in het enorme *aantal* te verwerven toestemmingen van rechthebbenden.' Met andere woorden, een oplossing van het probleem van de verweesde werken is nog geen oplossing van alle aan massadigitaliseringsprojecten verbonden auteursrechtelijke problemen.

Op dit moment wordt daarom in Nederland ook met collectieve oplossingen geëxperimenteerd (onder meer door het Nationaal Archief in het kader van het project Beelden voor de Toekomst) en vindt er in de context van Europeana uitgebreid onderzoek plaats naar de mogelijkheden van Extended Collective Licensing.

Daarom is het in de ogen van Kennisland zorgelijk dat het Richtlijnvoorstel de ruimte voor de invoering van collectieve licentiemodellen lijkt te beperken. Overweging 20 van het voorstel laat slechts 'bestaande' regelingen van de lidstaten [...] zoals verruimde collectieve licenties' onverlet. Daarmee staat dit Richtlijnvoorstel de wettelijke invoering van collectieve licentiemodellen in Nederland en andere lidstaten die deze nog niet kennen, niet toe.

¹ D.A. Korteweg en P.B. Hugenholtz m.m.v. J. Poort, Digitalisering van Audiovisueel Materiaal voor Erfgoedinstellingen: Modellen voor Licenties en Vergoedingen, i.o.v. Beelden voor de Toekomst/ Stichting Nederland Kennisland, april 2011

Het is vanuit ons perspectief van groot belang dat een Europese richtlijn voor gebruik van verweesde werken ook collectieve licentiemodellen toestaat. In de huidige formulering van het Richtlijnvoorstel is dit niet afdoende gewaarborgd en hierdoor dreigt dit Richtlijnvoorstel het realiseren van grootschalige digitaliseringprojecten onnodig te belemmeren.

2. Onze tweede opmerking betreft de afbakening van de door de richtlijn begunstigde partijen. Het Richtlijnvoorstel kent bepaalde rechten (het beschikbaar stellen en het maken van reproducties) toe aan voor publiek toegankelijke erfgoedinstellingen die deze werken in hun bezit hebben. Hiermee worden de voorwaarden geschapen voor het online ontsluiten van verweesde werken. Erfgoedinstellingen worden in staat gesteld deze werken via hun eigen websites aan te bieden.

Publiek toegankelijke erfgoedinstellingen zijn echter niet de enige partij die baat heeft bij het online gebruik van verweesde werken. Gedigitaliseerd erfgoed kan door meerdere partijen gebruikt worden zonder afbreuk te doen aan de belangen van de publieke erfgoedinstellingen die de fysieke werken in hun collectie hebben. Hierbij valt onder meer te denken aan projecten zoals Wikipedia en Europeana, andere erfgoedinstellingen maar ook en vooral aan individuele eindgebruikers.

Interactie met erfgoed in de digitale omgeving vindt steeds meer via dergelijke partijen plaats. Een op de toekomst gerichte richtlijn voor online gebruik van verweesde werken dient daarom ook hergebruik buiten de collectiehoudende erfgoedinstellingen mogelijk te maken.

Dit streven sluit aan bij de wens van de staatssecretaris (geformuleerd in zijn speerpuntenbrief auteursrecht 20©20 van 11 april 2011) om een discussie te starten over het opnemen van een 'fair use'-uitzondering in de richtlijn auteursrecht. Wij sluiten ons aan bij de doelstelling om (niet-commercieel) creatief hergebruik van auteursrechtelijk beschermde werken te bevorderen. Het door de Commissie gepubliceerde Richtlijnvoorstel houdt hier onvoldoende rekening mee.

We vragen het Ministerie van Veiligheid en Justitie bij de formulering van een Nederlandse reactie rekening te houden met deze twee opmerkingen, evenals de gezamenlijke opmerkingen van Nederlandse erfgoedinstellingen. We lichten onze opvattingen graag verder toe, in het bijzonder waar het om vraagstukken van nationale implementatie van de voorgestelde richtlijn gaat.

Met vriendelijke groet,

Paul Keller
Vicevoorzitter, Stichting Nederland Kennisland